

కవిత్వముల వెలువడుచున్నారే. కవిత్వ కోరికను సంతృప్తిపరుచుచున్నారే. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

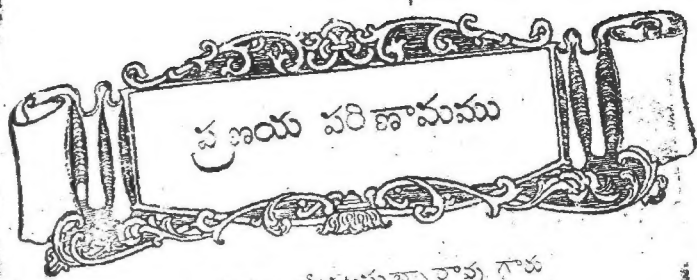
సీ. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

సీ. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

సీ. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

సీ. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

సీ. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు. కవిత్వముల నాజాతివాద దిద్ది, తోడివాని నున్నాడు.

గుండమెడ వేంకటసుబ్బారావు గారు

ప్రణయ పరిణామము అని యాజుతువు పదమూడుములు కామయదరించి తెలివిగాంచి పెనుకుండిరిగి, నడగొండవలె బై బడవచ్చుచుండిన మామోరాకృతిని గాంచి, కెప్పుడో గేకవైచి ప్రాణధయముల బరువిన నారంభించెను. సరి! ఇంక నొక్కచూమాత్ర మున నా యెనుబోతు పదామృతులచే నాబొ లిక కుసుమకోమలశరీరము భిన్నాభిన్నమై పోవును! ఆపాదమంతము నామె శరీరము గడగడ వడకనారంభించెను. ఇంక నామెను రక్షించువా రెవ్వరు? అనాధరక్షకుడగునర్జ్య శ్వరుడు! ఇంతలో నొకానొక యవ్యక్తహస్త మునుండి యొకదాణము వెలువడి యాయెను బోతు ఇరగి ప్రదేశమును ఖండించి చొరబా తెను! గిజగిజ గిజకొనుచు నాజుతువు నేల వ్రాలెను. ఈ విచిత్ర దృశ్యమును జూచి యచ్చెరువొందుచు నా శాలిక కొయ్యబారి నిలువబడెను! “నన్ను మృత్యుముఖమునుండి రక్షించిన పుణ్యాత్ములెవ్వరు?” అని ధూమె దశదిశలను బ్రశ్నించు చుండెను. ఇంతలో మనోహరమైన యొక రణాశ్రయముపై నాసీనుడై తనవైపునకు వచ్చుచుండిన యొక రాజ పుత్రుడామెకు దృష్టిగోచరుడయ్యెను. అనతి కాలములోనే యాతడామెను సమీపించి “సికేనియు నావడ సంభవించలేదుకదా?” యని

"నీకేమియు నాపని పంపింపలేదుకదా"

మృదుమధుర కంఠస్వరమున బ్రశ్నించుచు గొట్టముపైనుండి నేలకు లంఘించెను. ఇదివఱక కిట్టికారుణ్యమెన్నఁడును జవించుచుండునని యాబాలిక యీ మాటలకు అచ్చవడినోట మాటరాక నిలచియుండెను. అంత నాతఁడు తన చేదుమాలును దీసి యామె కన్నుల నీ రద్దచు "బాలా! భయపడ వలదు. రమ్మ, నిన్ను నీయింటియొద్ద విడిచినట్లేదను," అని యామె ననునరించెను. నిశ్చయముగ వారిద్దఱును పయనము సాగించుచు నాబాలిక కుటీరమును సమీపించిరి. ఇంతవఱకును భయ విభ్రాంతులచే మాటలేక యుండిన యాబాలిక యిప్పు డించుకదైర్యము వహించి గద్గద స్వరమున "ఇదియే మాకుటీరము" అనిపత్తెను. ఇరువురును లోని కేగిరి.

జరిగిన భయంకరదంత ము నెఱిగి యా బాలికామఃకీర్తి యానంద వశ్యమున బాష్పములు రాల్చుచు పుత్తునకు హృదయపూర్వకముగ తాభివందన మొనరించెను. అందుల "అమ్మా! ఇందు నేనొనర్చిన విశేష మేమిదయందుండిన యొకానొక యబల ప్రాణములు గాపాడఁబడినవి నిప్పురాత రాజపుత్ర వంశమునఁ గలవాడా?" అని విచారపూర్వకముగ మాటపత్తెను. మిమ్మట నాహృద్యాంగనవలన వారిపూర్వచరిత్ర యుం దెలిసికొనెను. ఆబాలికామె కమల కుమారి. ఆమెతండ్రి ఢిల్లీయందు నత్తయి పాఠముఁ జేయుచుండిన యొకవైద్యుడు కమల సంక్రందవయోట నామెతండ్రి మరణ

మృత్యువు వారిబంధువులు విడిచి మాటుమాటాడక తనదారినిబోయెను. అంత నామాతాపుత్రిక లిరువురును, తమ దానివ్యవహారమునకు జాలిసెంది తమతేమా భిలాషియగు నా రాజపుత్రుఁడే యభిమాన విశేషమున నావదార్థములను బంపెనని నిశ్చయించుకొని, వానిని స్వీకరించిరి. కాని, యీ వస్తువులు కమల కానందమునకుమాటు మఱి త హృదయవేదనను గలిగించెను. అప్పటినుండియు నామెహృదయాంతర్గతముగ ప్రేమజ్యోతి ద్వితీకృతమై విరాజిల్లెను. ఎట్లైనను దశ హృదయము నవహరించిన యారాజకుమారు నొక్కఁడారి చూడవలయు నను కుతూహల మామె కశేకమయ్యెను. కాని, యామె తన మనోరహస్యమునుగూర్చి వ్రాతచుకొన నెంతయో యత్నించెను. మఱునాడు రాజపుత్రుఁడు తప్పక వచ్చునని యామె పుట్టఁజూతొఁబ్రతీక్షించుచుండెను. కాని యానాడు సహిత మామె విఫలమనోరథ యయ్యెను. గడచిన నాడు వచ్చిన యావృద్ధ మహమ్మదీయుఁడే నేడు సహితము ఎప్పటియట్లు గొన్ని పదార్థములను వారియింట విడిచిపోయెను. ఈ విషయముగ బ్రతిదినము నావృద్ధుఁడే తినుబండ్లములను గొనివచ్చి వారి కుటీరమున విడిచి పోవుచుండుట వాడుకయయ్యెను. కాని, రాజపుత్రుని పునర్దర్శనము మాత్రము కమలకు మఱి ప్రార్థించలేదు. నానాటి కామె హృదయము విరహభారమునఁ గ్రుంగిపోవుచుండెను.

II
మరునాడు కమల యుదయ మాదిగఁ గానినపమును కుటీరగవాక్షమునుండి వెలువడినామె నెవ్వరినిమిత్రమో యత్యాతు మనున నిశ్చించుచుండెను. కాని, యామె ముందుమాచుచుండిన వ్యక్తి యెప్పటికిని కనబడకుండెను. అస్తమయమైనది. ఆక సమయ సూరరచ్చాయావృతమై నిరాశను క్షేపించుచుండెను. ఇంతలో నడుగులచప్పు వివవచ్చెను. ఒక వృద్ధమహమ్మదీయుఁడు నలుగురు నేవకులచే గొన్ని భద్ర్యపదార్థములు, కొన్ని వస్త్రములను మోయించుకొని వచ్చి యాకుటీరముముందు దిండెను. వానిని కమలతల్లి గ్రహింప నంగీకరింపకున్నను, ఆ

వృద్ధమహమ్మదీయుఁడు పదార్థముల నచ్చలు విడిచి మాటుమాటాడక తనదారినిబోయెను. అంత నామాతాపుత్రిక లిరువురును, తమ దానివ్యవహారమునకు జాలిసెంది తమతేమా భిలాషియగు నా రాజపుత్రుఁడే యభిమాన విశేషమున నావదార్థములను బంపెనని నిశ్చయించుకొని, వానిని స్వీకరించిరి. కాని, యీ వస్తువులు కమల కానందమునకుమాటు మఱి త హృదయవేదనను గలిగించెను. అప్పటినుండియు నామెహృదయాంతర్గతముగ ప్రేమజ్యోతి ద్వితీకృతమై విరాజిల్లెను. ఎట్లైనను దశ హృదయము నవహరించిన యారాజకుమారు నొక్కఁడారి చూడవలయు నను కుతూహల మామె కశేకమయ్యెను. కాని, యామె తన మనోరహస్యమునుగూర్చి వ్రాతచుకొన నెంతయో యత్నించెను. మఱునాడు రాజపుత్రుఁడు తప్పక వచ్చునని యామె పుట్టఁజూతొఁబ్రతీక్షించుచుండెను. కాని యానాడు సహిత మామె విఫలమనోరథ యయ్యెను. గడచిన నాడు వచ్చిన యావృద్ధ మహమ్మదీయుఁడే నేడు సహితము ఎప్పటియట్లు గొన్ని పదార్థములను వారియింట విడిచిపోయెను. ఈ విషయముగ బ్రతిదినము నావృద్ధుఁడే తినుబండ్లములను గొనివచ్చి వారి కుటీరమున విడిచి పోవుచుండుట వాడుకయయ్యెను. కాని, రాజపుత్రుని పునర్దర్శనము మాత్రము కమలకు మఱి ప్రార్థించలేదు. నానాటి కామె హృదయము విరహభారమునఁ గ్రుంగిపోవుచుండెను. ఒకనాటి సాయంసమయమున నెప్పటి యట్లు నావృద్ధమహమ్మదీయుఁడు తమ కుటీ

గమనము వచ్చినంతనే కమల తన రాజపుత్రమునకును గొప్ప దాత యగు నా రాజపుత్రమునకును గొప్ప వాని నడిగెను. అంత నావృద్ధుడు “ రాజపుత్రుఁ డెవ్వఁడు?” అని యామె చిట్టించుకొనుచుఁ బ్రశ్నించెను. అందులకు కమల “ అను దినము కేవల నీ సదాధర్మములను మా కుండ జేయుచున్న నూతన పాత రాజపుత్రుడు కాఁడా?” అని తిరుగు బ్రశ్నించెను. అంత నాతఁడు గంభీరముగ “ నాచేత రాజపుత్రుఁ డెవ్వఁడు సదాధర్మములనుబుచ్చుచుండుటలేదు.”

కుమరమును పోల్చి యా యనగా కమల నవ్వసమిచ్చును. దుఃఖములను కమల మానఁ మానంగలెక ఆమె ముఖపద్మము వికసించి మయ్యెను. అంత నామె తల్లి రాజపుత్రుని జూచి, “ నాయనా! కేవలము మా వెట్టిసదాధర్మములను మాఁగి పంపవలయును దీనముగఁ బ్రార్థింతును. అందుల కారాపుత్రుఁ డాశ్చర్య మభివ్యుంజుచును, “ సదాధర్మములను పంపవలయును? కేవల సదాధర్మములనుబుచ్చుచుండుటలేదు.”

భామిని, యనవరతము తనసాన్నిధ్యభాగ్యము సాక్షింపగుచుండిన యాతఁడు రాక యుండుటకుఁ గారణమేమి?” యని కమల పరిపరి విధముల యూలోచనములతో దినమొక యుగముగా గమనించుచుండెను.

యిట్టి మనస్తాపమున నామె దగ్ధమగు చుండ, వేదాంత హృదయవేదనసహిత మామె నావరించి కల్లాల పెట్టసాగెను. దుర్గరమైన జరాభారమునకు, పుత్రికా జీవనవిషయిక మైన యాంతరంగిక విషాదభారము తోడై యామె తల్లిని మంచముపైఁ బడవైచెను. ఇంక నామెను గనిపెట్టుకొనియుండు భారము కమలపైఁ బడినది. అహోరాత్రము లామె తల్లిమంచమునక్కఱ గూర్చుండి యుపచారములు చేయుచుండెను. కాని, యాహార విహీనులై యెంతకాలము వారు జీవించఁ గలరు? జీవనమంతకంతకు వారికిదుర్భరమగుచుండెను. ఈవిశాలజగమున నేకమాత్ర బాంధవమైన కమల యామెతల్లినిఁ గాపాడుకొనుట యెట్లు? ఎట్లకేలకుఁ గమల జీవనోద్యోగమునకై ఢిల్లీ నగరమునకుఁ బోవుటకు నిశ్చయించుకొనెను.

“నాచేత రాజపుత్రుఁ డెవ్వఁడు సదాధర్మములను బుచ్చుచుండుటలేదు.”

అని మాటునల్లి వెడలిపోయెను. ఈ ప్రత్యుత్తరముచే గమల మానసము నావరించు కొనియుండిన యంధకారము మత్తెత్త గాఢమైనది. ఆమె కిష్ట దేవిషయమును విస్మయముగఁ దెలియుటలేదు. మూడు క్షీర మాసము లతికష్టముగ గడిచి పోయినవి. ఒకనాటి సాయంసమయముననాక స్మితముగ నానాటి రాజపుత్ర యువకుఁ డా

మఱచితిని. నీనామనేమి? నీయందంత యుండెలియఁ జెప్పిమమ్మానందింకఁ జేయుము అని వేఁడెను. అందుల కారఁడు “ నేను రాజపుత్రుఁడను. నాపేరు కుమారసింహుడు. నే మొగలే సైన్యాధ్యక్షుఁడగు రాజా మానఁ హుని బంధువర్గములోని వాఁడను, ” ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

నింపుచుండుటలేదు. కుమారసింహుల హృదయములను బంధించి చీడి. ఆతఁ డెవ్వఁడు? నేను పాతము బలవత్తర మగుచు కుఁ గానవచ్చిన నేను కమల పొందుచుండిన యానందమునకు దని చెప్పెదనులెందు? ఈవిధముగ నెకసంపూర్ణ వత్స నికల్మషు. ఈ మామహాత్మాహమునఁ గడచిపోయెను. యర్థ మా మాతాను యింకను నొకభయంకరదూఃఖనము కేమియు బోధపడ లేదు. యామెను ముంచునన్నదని కమల కేమి కమల చిత్తవృత్తి యెందు? హఠాత్తుగ కుమారసింహుఁ డాల్లాలమై యనేకవిధమునకు వచ్చుట మానెను ఇందులకుఁ మూఁడుచుండెను. పిమ్మట మేమైయుండును? ఎంత యోచించినను నావృద్ధాంగన, “ నా కమలకేమియుఁ దోఁచుటలేదు. ఆమె తన నా! నేను వొలుత నడచుకొనుచున్నాను నిందించుకొనుచుండెను. అ రాత్రములు యోచనానిమగ్నయై గడపు చుండెను. ఆమెహృదయ మల్లకల్లోలమైమరల భగవంతుని పరమయ్యెను.

III

“పాపము! కుమారసింహులకేమి కష్ట మునందవించెనో! యేమి యాపదవాటిల్లెనో! జేయన్న, నాసౌఖ్యమే తన సౌఖ్యముగ నున్నది, నాయానందమే తన యానందముగ

అచ్చటఁ గుమారసింహునిఁ దప్పక జూడఁగల నను యాక యామె కించుక యుత్సాహముఁ గలిగించెను. ఈ యుత్సాహమే తనకు మార్గ ప్రదీపకముగామెయొకనాటియుదయమునఁ దల్లియొద్ద సెలవుగైకొని, ఢిల్లీపురాభిముఖమై బయలు నెడలెను. మార్గమధ్యమున నామె యనేక వికృతాలాపములకు గుఱి కావలసి వచ్చెను. కాని, హృదయము దిటము చేసి కొని, యామె యించుకంతయు బెడరక తన

దాని పోవుచుండెను. ఇట్లు కొంతమారు మేగు
నది కావలయు నని నన్ను నమ్మించుచున్నాను.
బహుశా సంగమమునకు వెళ్ళి వగర
మునకు వెళ్ళి కావలయును. పోవుటకు
దోచుచున్నాను. మార్గము తప్పినది. ముందు
కను దారులకుగాని, ననుకూల ముదలులకు
గాని, మామకు దుష్టాన్నియిచ్చును. ఆమె
హృదయము భయవిహ్వలమై నడవడ కష్టమై
కొనుచుండెను. ఇంక నామకు దిక్కె
వ్వరు? ఆ మహా దుష్టాన్నియ నా బాలిక
నెఱిగినా రెవ్వరు!" ఇట్లు విడిచివిధముల
నామె యోచించుచు నా ప్రాంతముననున్న
యొకమడుక్రక్కఁ గూలుబడియెను. ఆమె
హృదయమున దుర్వాప్తమైన దుఃఖసాగరము
స్పృగుచుండెను. ఏకధాగా నామె నయనా
బ్జములనుండి యస్త్రబిందువులు రాలుచుండె
ను. వెక్కిరి వెక్కిరి యామె యేడ్వ మొదలిడెను.
ఇంతలో కామార్గముననే పోవుచుండిన యొక
మహమ్మదీయవృద్ధుఁ డాబాలికను గాంచి నిల
చి "కమలా! ఏకాకినై యీ మార్గమధ్య
మున నీ కేప్పుచుంటి వేమియ్య?" అని ప్ర
శ్నించెను. "కమలా" యను సంబోధనము
వినినంతనే మామె విస్మితమై తలయెత్తి, కట్టె
దుట అనుదినము దమగృహమునకుఁ బదార్థ
ములఁ గొనివచ్చుచుండిన యావృద్ధునిఁ జూచె
ను. చూచి, మహానందమున నామెలేచి,
"అయ్యా! నిరాశాసాగమున మునిగిపోవ
నున్న నన్ను దరిజేర్చ నేరెంచిన నావవలె
నీవు తలనమైతివి! నన్ను నాగృహముఁజేర్చి
పుణ్యముఁ గట్టుకొనుము," అని ప్రతిమాట

ను. అందుల కాతఁడు సంతోషపూర్వకమున
దలచుచుండి, యామెకన్నుల నీరద్రు కడచి
నడువ నాజ్ఞాపించెను. మార్గమధ్యమున
కు కమలవలన, సుమాకరింపబడు
యింటికివచ్చుట మామెయొక్క, నామె
కేవలము నిరాధారమైయుండినదియై, దుష్ట
జీవనోపాధి లభించవచ్చునని యామె
బయనమయ్యె ననియుఁ జెలికికొనెను.
నావృద్ధుఁడు "అయ్యా! నీకేదేని యిష్టము
కావలసియున్న నేను నీకు సమకూర్చు
కాని, నీవు మహమ్మదీయ గృహమున
చర్యఁజేయుట కంగీకరింతువా?" అని ప్ర
శ్నించెను. అందుల కాబాలిక మార్మరమున
తప్ప యన్యవిషయ మేమియు యోచి
"నా కెట్టి యభ్యంతరమును లేదు"
బదులుచెప్పెను.

అంత నాతఁడు, "అట్లయిత,
యదయమున నీవు సిద్ధముగ నుండుము.
నిన్ను "ఆగ్రా"నగరమునకుఁ దోడ్పా
దను. అచ్చట నీవు చక్రవర్తి రాజు వా
నందుఁ గొలుపుఁజేయవలసియుండును. నీ
సహితము నీవెంటఁ దోడ్పాని పోవ
అచ్చట నీజీవనము సౌఖ్యాపహమై య
గలదు," అని నచ్చఁజెప్పెను. ఇంతలో
రిద్దురును కమలకుటీర ప్రాంతమునకు వచ్చి
వృద్ధుఁ డామె నచ్చట విడిచి తన దారి
బోయెను. కమల గృహముఁ జొచ్చి సాగ
సూర్యాస్తమయమై యప్పటికప్పుడే చా
లము గడచిపోయినది. కమలాకుమాకీమా

యూమెహృదయమును విద్యోత మొనర్చు
చుండెను.
ఒకనాడు కమల యంతఃపురము నుండి
నిజగృహాన్తర్ముఖమై పోవుచుండ, నామె కొక
గొప్పజనమూహ మెదురయ్యెను. ఆనాఁడా
మొగలాయిరాజభానియందు గొప్పయ్యైన
మొక్కటి జనుగుచుండెను. ఆ యుత్సవము
నందు పెద్దపెద్ద రాజకీయోద్యోగులు కొంద
రు పాల్గొనుచుండిరి. గజాశ్వధటానీకములు
బారులుకట్టి నెనుక నడుచుండెను. చిట్టచివర
కొక మహమ్మదీయ యువకుఁడు యోధనేష
మున మనోహరమైన యొక హయరాజముపై
నానీనుడై వచ్చుచుండెను. ఈ యాశ్విపునిఁ
గాంచినంతనే కమల కవ్యక్తమగు మనోవికార
ముత్పన్నమయ్యెను. ఆమె మానసము నవత
మగుచుండెను. ఆ యువకుని ముఖ విలాసము
నిస్సంకయముగ కుమారసింహునిది. ధరించి
నది మహమ్మదీయవేషము! తాను మానసి
హుని బంధువర్గములోనివాఁ డనికదా చెప్పి
యుండెను. అది కల్లయా? ఇతఁడు నిస్సయ
ముగ కుమారసింహుఁడు కాఁడా? ఇట్టియో
చనా నమస్తమన మునిగి, పారముఁ గానక
కమల పూన్యదృష్టులఁ జూచుచుండెను.

చూచుచుండగనే యుత్సవ మన్విత్య
మయ్యెను. ఇష్ట డామె కంఠయు నంధకార
మయమై తోఁచుచుండెను. తిరిగి యామె
యంతఃపురోన్ముఖమై పోవసాగెను. మార్గ
మధ్యమున నామెకు తోడిచిరచారికయొక్కతె
యెదురై యామెను బలుకరించెను. ఆమెను
జూచి కమల, "అయ్యా! ఇచ్చ డీయత్సవము

యూమెహృదయమును విద్యోత మొనర్చు
చుండెను.
ఒకనాడు కమల యంతఃపురము నుండి
నిజగృహాన్తర్ముఖమై పోవుచుండ, నామె కొక
గొప్పజనమూహ మెదురయ్యెను. ఆనాఁడా
మొగలాయిరాజభానియందు గొప్పయ్యైన
మొక్కటి జనుగుచుండెను. ఆ యుత్సవము
నందు పెద్దపెద్ద రాజకీయోద్యోగులు కొంద
రు పాల్గొనుచుండిరి. గజాశ్వధటానీకములు
బారులుకట్టి నెనుక నడుచుండెను. చిట్టచివర
కొక మహమ్మదీయ యువకుఁడు యోధనేష
మున మనోహరమైన యొక హయరాజముపై
నానీనుడై వచ్చుచుండెను. ఈ యాశ్విపునిఁ
గాంచినంతనే కమల కవ్యక్తమగు మనోవికార
ముత్పన్నమయ్యెను. ఆమె మానసము నవత
మగుచుండెను. ఆ యువకుని ముఖ విలాసము
నిస్సంకయముగ కుమారసింహునిది. ధరించి
నది మహమ్మదీయవేషము! తాను మానసి
హుని బంధువర్గములోనివాఁ డనికదా చెప్పి
యుండెను. అది కల్లయా? ఇతఁడు నిస్సయ
ముగ కుమారసింహుఁడు కాఁడా? ఇట్టియో
చనా నమస్తమన మునిగి, పారముఁ గానక
కమల పూన్యదృష్టులఁ జూచుచుండెను.
చూచుచుండగనే యుత్సవ మన్విత్య
మయ్యెను. ఇష్ట డామె కంఠయు నంధకార
మయమై తోఁచుచుండెను. తిరిగి యామె
యంతఃపురోన్ముఖమై పోవసాగెను. మార్గ
మధ్యమున నామెకు తోడిచిరచారికయొక్కతె
యెదురై యామెను బలుకరించెను. ఆమెను
జూచి కమల, "అయ్యా! ఇచ్చ డీయత్సవము

నకుఁ జట్టచివరను అశ్వాసాభావంబు వాస్తవము
 నీన మా యువకుఁ డెవ్వఁడు?" అని ప్రశ్నిం
 చెను. అందులకామె మాశ్చర్యపూర్వముగ
 "అయ్యో! కమలా, యువరాజు కుమారుఁ
 డగు ఖమ్మనను నీ మెఱుగవా? ఆరెండు రాజా
 మానసింహునిమేనల్లుడు! ఎప్పటికైనా నాచే
 ఢిల్లీ సింహాసనముపై సధిష్ఠించునను నమ్మ
 కముకూడ నాకుఁ గలదు!" అని మామ
 వల్కెను.

ఈ వాక్యములు కర్ణములు సోకినంతనే
 కమలాకుమారి హృదయప్రవృత్తి యెల్లండె
 నో వర్ణింప నలవికాదు. ఆమెకుమేనఁ డైత
 న్య ముడిగెను. అప్రయత్నముగ నశ్రులందు
 పు లామె చెక్కుటద్దములపై జలజల ప్రవ
 హింపసాగెను. ఇంతకాలమునుండియు నత్యంత
 తానరాగమునఁ దనప్రాణధనముగఁ ద్రేమిం
 చు చుడిన యాతఁడొక మహమ్మదీయుఁ
 డు! ఆదై చక్రవర్తికి సన్నిహితబంధువుఁడు.
 తానొక దరిద్ర హిందూబాలిక! ఇంక నాత
 నితోఁ దనకు వివాహమెట్లు పొనఁగును? చిర
 కాలమునుండియుఁ దన మనోగతమై యున్న
 ప్రణయబీజము పుష్పించింభలించుటెట్లు? అసం
 భవము! కేవల మసంభవము! ఒక్కచెట్టున
 నామె హృదయము క్రంగిపోయెను.

దీర్ఘ విచారమున నామె వ్యాధిగ్రస్తమై
 తన యజమానురాలియొద్ద సెలవుఁ ద్రైకొని
 తల్లియొద్దకుఁ బోయెను. తిరిగి మానము దీన
 ములలో యువరాజ్ఞి వైద్య సహాయమున
 నామెకు గొంచెము స్వస్థత చేకూరెను. అనంత
 రత మామె తన యధికారిణియొద్దకుఁ బోయి

తనవ్యాధినివాఁడనుగులు యందఁగొని
 నామె తనకుఁ దోడ్పడుదులకు
 నొదవము పొందెను. "యవరాజ్ఞి! నీ
 మును నే నెన్నఁదాని మఱుమఁజూచు
 కొన్ని కారణంబులు ముచ్చటచే నేను నీ
 మునుండి పోనలయున్నది. నాకు

అని వల్కెను. అందులకు యువరాజ్ఞి చక్రవర్తి మరణాంతరము,
 భేదపడి, ప్రయత్నించియుఁ గమలకు
 దలచుండి మరల్చుటలక; చివరకా
 తనతో నామెను గమనఁగోరెను. తన
 దుకు సమ్మతించెను. ఆ రాత్రి యా
 గోష్ఠియందుగమల మొకదారుణమైన
 తమను వినినది. ఖమ్మన రాజకుమారుడను
 అనగా, తాను ప్రేమించిన కుమారుని
 కారానిబద్ధునిజేయుటకు నలీం
 ప్రయత్నములు జగవలయునన్నవి
 చారము పడుగుపాటునలే ఈమె
 ములఁ బడినది. ఇంక నీ యపాయ
 తన ప్రేమపాత్రునిఁ దాను కాపాడు
 యెట్లు? ఆ ఊణమేదోయి ఖమ్మనివా
 గురైతింగి యాతనినొ నీయుదంతమును
 యఁజేయుటకే తొలుత నామె సం
 కొనెను. కాని, మెటచే మనసు మాట్లాడు
 యంతఃపురమును విహవక, ఇంకను ద
 ధములగు విశేషములను సగ్రహిం
 శ్రేయస్కరమని తలఁచి యతి బాగయా
 సంతయుఁ గనిపెట్టుచుండెను.

అంత నొకరాత్రి ఖమ్మన బంధు
 టకై యంతయు సర్వస్వముగనున్న
 చార మామెకుఁ దెలియవచ్చెను. "ఇంకగ

నా కుమారింహుని రక్షిం
 నామామయము గాపాడిన యాదనా
 మును నీ దీప్తికానలనా?
 యొనన
 మెలుకదామెను.

చక్రవర్తి మరణాంతరము,
 మునుండిన నేము, నలీం శ్రేష్ఠపు
 ఢిల్లీ సింహాసనము
 తండ్రి గతి
 కుమారుడగు నలీమ రాజ్యా
 మాతఁడు నల్లు
 ఈ యవ కాశమును జేకొని
 మానసింహుఁడు తన మేన
 సింహాసనాధిస్థితుని జేయు

మరణవాద వినినంతనే ఖమ్మన
 మామయగు మానసింహునిగలియు
 చందలహృదయంబై నడి వడిగఁ
 నడి వడిగఁ
 గాఢాంధ
 కన్ను లన్నవారిని సహితము గ్రుడ్డి
 జేయుచున్నది. ఇట్టి సమయమున
 యెకనన్నని బాటవెంబడి
 మార్గ మధ్య
 యొక్కనన్నని బాటవెంబడి
 నాతని సలహాజెట్టెను.

"ఎవరువారు?" అనిగంభీరముగనాతఁడు
 "ఈరాత్రి రాజభవనమునుండిమీరు
 సలహాజెట్టెను.

టకై వేచియున్నాను," అని మాయుల్కెను.
 ఈ వాక్యములుందు ఖమ్మన కిండు కంఠము
 విశ్వాసము లేకుండెను. "నన్ను బంధించువా
 రెవ్వరు?" అని యాతఁడు నిర్లక్ష్యముగ ము
 హాసముజేసెను. అంతరామె "ప్రభూ! నన్ను
 తీమించుడు! ఈ యాపత్సమయమున నేన
 మిమ్ము విడువను," అని వ్యభిముగ నాతని
 చేయిఁ బట్టుకొనెను.

ఆ నిబిడాంధకారమునఁ దన్నట్లు నిర్భీ
 ఢించుచున్న యావ్యక్తి యెవ్వరో యాతఁడు
 గుర్తించలేకపోయెను. తప్పక ఆ సలీం చా
 రులయందొక్కతెయై యుండునని నిశ్చయిం
 కొని, మాతఁ డామెను బలవంతముగఁ ద్రోసి
 వైచి తనదారినిఁ బోయెను.

అట్లు కొంతదూరమేగుసరికి, హఠాత్తుగ
 నాయుధహస్తులగు సిపాయిలు కొందఱాతని
 వైఁబడిరి. ఒరనున్న ఖడ్గమును వైకిడియు
 టకైన నాతని కప్పట్టన వీలులేకుండెను. అద్వి
 తియుండైన యాతఁడు త్తరితఁగామేవారిచే బంధి
 కృతుఁడయ్యెను. పిమ్మట వారివలననే యాతఁ
 డును ఘడియక్రింద తన కెదురైన యయవతి సలీం
 శుద్ధాంతమునందు బానిసవృత్తినుండిన కమల
 యని తెలిసికొనెను. "కమల" యను నామా
 తీరములు చెవిఁబడినయంతనే యాతని మాన
 సాకాశమున మెఱుపు మెఱసినట్లయ్యెను. "ఆ
 కమలయే యీకమలయగునా? అయిన నామె
 నలీంశుద్ధాంతమునందలి బానిసయెట్లయ్యెను?"
 ఆతని హృదయము మిక్కిలి కళవళ మొందఁ
 జొచ్చెను.

అనతికాలములో సిపాయి లా...
 యొక చెఱసాలయందీ...
 కారాగృహానికి నాతడు కమల...
 ప్రశ్నించెను, కాని విశేషమేమీయు నాతనికి...
 చెలియలేదు. ఆమె యొకయంతఃపుర పరిచారి...
 కయనియు తన తల్లి మరణించిన కాణమున...
 నామె యిప్పుడు దాసీవృత్తిని బరిత్యజించె...
 ననియు మాత్రమే మాతనికి చెలియెను. ఆ...
 కమలయే తన ప్రేమపాత్ర మగుకమలయనియు;
 ఏకారణముచేతనో యీ బానిసవృత్తి నవలం...
 బించెననియు నాతడు స్థిరపఱచుకొనెను.

మాటుకేషమున నాతడు దేశ సంచా...
 రముజేయుటయు ఆనాడు ఎనుబోతు...
 హతులఁ బావనన్న కమలను తానురక్షించిన...
 వృత్తాంతమున, పిమ్మట ననుదినమునవలయు...
 వస్త్రాహారములను కమల యింటికిఁ దాను...
 బంపుచుండిన సమాచారమును, క్రమక్రమ...
 ముగ నాతనికి జ్ఞప్తికివచ్చెను. చక్రవర్తియూ...
 జ్ఞానవర్తియై తాను దక్షిణ హిందూస్థానము...
 నకుఁ బోయియుండుటచే నాతఁ డామెనునాగ్దా...
 నస్త్రకారము చూడఁజాలక పోయెను. తిరిగి...
 మూడుమాసముల పిమ్మట నాతడు శిల్లంగ...
 రమునుజేరికొని నవ్వుతీనుండియుఁ బ్రతిదినము...
 నాతడు కమలకుటీరమునకుఁ బోవుచుండెను.
 అనతికాలములోనే యవిభేద్యమైన ప్రేమ...
 పాశము వారిరువురిహృదయములను బంధిం...
 చెను. ఇట్లుండ, హఠాత్తుగ నొక్క దినమున...
 నాతడు చక్రవర్తియొజ్ఞఁగొవి కాశ్మీరదేశ...
 మునకుఁ పోయెను. ఇదియే దురదృష్టవంతు...
 రాలగు కమల నీచదశకుఁ బ్రారంభము. ఆ

మీఁది కమలా వృత్తాంతము పాఠమున...
 సియే యన్నది.
 కాని, తాను దేశవాసియై యున్నప్పుడు...
 ఇంతకాలము కమలాకుమాఱి ముఖ్యముగా...
 దూరస్థమై యన్నను, ఆరాజపుత్రుని...
 లను మఱువలేదు. కాశ్మీరమునుండి...
 చ్చిన యనంతర సూతండు శిల్లంగి...
 కించెను. కాని యానంద కుటుంబము...
 చ్చటలేదు. కమల వృత్తాంతమేమియు...
 నికిఁ చెలియలేదు. ఈ యంతరము...
 నొక్కటొక్కటిగ, బంధకారము...
 యాకారాగృహము నందాతని స్మృతి...
 గోచరించెను. “కమల! యెచ్చటనున్న...
 మెను మఱలఁజూడఁగలనా? ఆమె న...
 న్నదా? లేక, కారాదానిస్త్ర్యుల...
 సహింపఁజాలక మరణించినవా? ఛీ!...
 జరుగును? ఈశ్వరపాలితమున నీ...
 మున తింశికిలేక మరణించిన స్త్రీకి...
 యను లేదు! ఆమె తప్పక జీవించి...
 ను. కటకట! నేను నిర్భాగ్యుడను!...
 డను! కారాబంధుఁడైన నేనిక నా...
 సహాయముఁ జేయఁగలను?” అని...
 బాష్పవారిపూరితములైనతనన్నుల...
 “దైవమా! అకాల మృత్యువును...
 రక్షించి నాకమల కాధారముఁజూపు...
 యంజలి మొగిడ్చెను!

ఈశ్వరానుగ్రహమున నదిగ...
 ననే యాతనికి కారాగృహవిముక్తి...
 తన మేనమామ యగు మానసింహుని...
 త్నవిశేషముచే నాతడు వెనుండి

నామెను నూచినంతనే బ్రస్తు ము...
 నందవలెవలె క్రయామెను నొగలించుకొన...
 పోయెను. కాని, కమల యాతని బాహుబంధ...
 మునఁ జిక్కఁ తప్పించుకొని, మాత్రవిశేష...
 “ప్రభూ! వేయిపుడు. తాము రాజపుత్రులు...
 కారనియు మహమ్మదీయస్వయాంబాతులని...
 యు,తమస్మృతనామము కుమారసింహులని...
 కాక బ్రస్తు యనియు నే నిప్పుడు కేళికికొ...
 టిని! తొలుతనే తమనిజవృత్తాంతము నా...
 కెఱిగించియుండిన, నేను మిమ్ముఁ బ్రేమించు...
 టకే సాహసంపకయుండును. ప్రేమించి యీ...
 విధముగ నగాధమైన యీ దుఃఖసాగరంబున

వాస్యముగ నాతని యెదుట నన్నాసినీషమున కమల సాక్షాత్కరించెను. న్నార! ఒక్క ప్ర...
 మరణానంతరము కమలవిరాగినియై నన్నని...
 డెను. చూచినంత నేకుమారసింహు నామె...
 టించినది. చిరకాంక్షితమైన సమావేశము...
 త్వరకు నీ విధముగ జరిగెను.

కమలను చూచినంతనే బ్రస్తు ము...
 నందవలెవలె క్రయామెను నొగలించుకొన...
 పోయెను. కాని, కమల యాతని బాహుబంధ...
 మునఁ జిక్కఁ తప్పించుకొని, మాత్రవిశేష...
 “ప్రభూ! వేయిపుడు. తాము రాజపుత్రులు...
 కారనియు మహమ్మదీయస్వయాంబాతులని...
 యు,తమస్మృతనామము కుమారసింహులని...
 కాక బ్రస్తు యనియు నే నిప్పుడు కేళికికొ...
 టిని! తొలుతనే తమనిజవృత్తాంతము నా...
 కెఱిగించియుండిన, నేను మిమ్ముఁ బ్రేమించు...
 టకే సాహసంపకయుండును. ప్రేమించి యీ...
 విధముగ నగాధమైన యీ దుఃఖసాగరంబున

మునిగిపోవకయుం...
 దును!” అని పల్కి...
 బాటబాట కన్నీరు...
 గార్చెను.

అంత నాతడు,
 “కమలా! నాయనజ్ఞ...
 తకు మన్నింపుము!
 ఆవిషయమై ముచ్చ...
 టించుటకు నాకస్ప...
 డవకాశము చాల...
 దు. నన్ను శత్రువు...
 లు వెంబడించుచు

న్నాకు మాత్రము నాకుఁ బ్రత్యుత్తరమిమ్ము.
 నన్ను వినాహమాడెదవా?”
 ప్రేమామృతమొలుకుచున్న యీ ప్రశ్న...
 కర్ణపుటముల సోకినంతనే కమలదేహమా

పాపము కలగిన మహాత్ములు! నీవు
మనస్సు విడిచి, యామె "అయ్యో! నీవు
నా కుమారిని హరించినా" యున్నా—

భువ్రా—“కమలా! నన్ను తీమింపుము! నీవు
కన్న వివాహమాణదనని చెప్పుము. నా
కవియేచాలును. ఆమీద నింక నే నెట్టి
సంకల్పమున కేనియు నపేక్షించను.”

కమలా—“కుమారసింహా! నిన్ను వివాహ
మాణదనని చెప్పటకే నా హృదయము
నన్ను బ్రోత్సహించుచున్నది. అందుచే
నే నుద్ధరింపగ శక్యతానందమున భవిష్య
వలను! ఈ ఢిల్లీ సింహాసన మధ్యమందు
మహాభాగ్యమున హితము నే ననుభవింప
గలనను సంపూర్ణ విశ్వాసమున్నది! కాని,
భ్రూ! చిరకాలనర్థితమైన నామతసాంప్ర
దాయమును, కలగారవమును, నేను
కళంకభూతముఁ జేయఁజాలను. వాని నిమి
త్తము నేను నా ప్రేమధనమును భార
పోయటకు సంసిద్ధుడై యున్నాను. నా మా
తాపితరులు మరణించిరికాని, వారియాత్మ
శాంతి నాసాఖ్యముకన్న వేయి రెట్టి ధికము.
నన్ను తీమింపుము!” అని బాష్పాకర
కేత్రమై గద్గదస్వరమున కమల మాట
లచి కెను.

ఆమె వాక్యములను ఖుస్రా సావధాన
ముగ నాలించి, యామె యెదుట మోకరించి,
“కమలా! ఇట్టి మహాన్నతాదర్శవిరాజిత
వైన నిన్ను నేనొక ప్రత్యక్షుడై వత్తుముగ
భావించుచున్నాను! నీ యంతరాత్మ కెట్టిభంగ

పాటును కలగినా? నీ విన్నవించు
యొక్క కోరికమాత్రము చేసు
కను. నా యవనావనయమునందును
మొక్కసారి నీ దివ్యదర్శన మిచ్చి నన్ను
గ్రహింపుము! ఈ మాటలతో నాకు భా
మును విడచి యాస్వస్య దయ్యము

నేటి నుండియు ఖుస్రా హృదయము
దొక గొప్పవనివర్తనము జరిగెను. ఇప్పు
ని కెట్టి యైహికభాగాకర్షయిలేను. ఢిల్లీ
సనాపేక్షయు సంపూర్ణముగ నశించెను.
తమనందాతనికి విరక్తి పోవెను. మున్న
మయా, క్రేయోభిలాషయు నగు మా
హుని యాజ్ఞానుసార మాత్ర మనయ
మునకుఁ బోలేను. తిరిగి నేటి నుండి
నాతఁడు బంధి కృత్యమై గాఢయట
గృహమునందంచుటచేను. ఇది దీర్ఘ
ములాచరసాలయం దానఁచుగడపెను.
తరము రాజాజ్ఞచే నాతఁడు చంపఁబ
హంతకుల ఖడ్గాహతులచే నాతని దే
చీపుటబడుచున్న సమయమున, నాతని
గూడ నొక యువతీమణి సహితము బంధ
చండుటఁ గాంచి యెల్లరును విస్మయ
కడ ప్రాణముతో ఖుస్రా ఆమెనుబాది
వర్తన?” అని యామె నడిగెను. ఆ యర్థము
కామె కొనయాడిరితో మందహాసవ
యచు, “కుమారసింహా! నేను క
ఇదియే మన వివాహము! ఈ హంతకు
ములే మనలను గూర్చినవి!” అనివల్చి
ములు విడచెను.

నిజమే యిట్లు లాడ
చేసెను. నా కెట్టియు త్రిప్పి
కేయు నీముద్దునగలు
యెన్ని జన్మముల కైన?
నన్నుగ నడుగు లిడుచు
నాకము నట్టె
యెను నీముగదనము
యెన్ని జన్మముల కైన?
నీతోడ ముచ్చటించ
నదియొక, నేఁ దటాలునను లేవ,
నవ్రస నీజాతనము
యెన్ని జన్మముల కైన?
యెనుచు
నడచి నేఁ కల తడవికొనఁగ,
ననెడ నీ గడుసుతనము
యెన్ని జన్మముల కైన?
యెనుచు
నే నింటి కేగుదేర
నల్లన దాగియుండి
దోబూచులాడుటక్కురి తనంబు
యెన్ని జన్మముల కైన?
నేను నిద్రింప, గడ్డమునకు
నంటించి మెల్లన నన్ను లేపి
యర్థంబు జూపు నీకొంటెతనము
మందహాసవ
మేడువకుము, నీ వేడ్చితేని
జలజల నీలాలుగాటు' ననుచు
నీవు జోకొట్టు హాయిలు
యెన్ని జన్మముల కైన?

కమ్మకమ్మయు బువ్వయు కందికమ్మ
కలిపి నుండఁ గావించి కమ్మపునిక
నోరువచ్చుటఁ దినిసింక వారగించి
ఎలమి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
‘వెండు బోయమ్మ గుమ్మడికండు’ లనుచు
నెట్టికై నిన్ను నిడుకొని కేను కేక గ్ర, కే
లిడఁగ, ‘తెల యెంత’ యని యమ్మ యడు
నవ్వి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
నవ్రసలకు నిను నట్టి నొవ్వనాడ,
‘ఆమ్మ! నీవని పట్టితు’ ననుచు నన్ను
జేరి బుడమికిన్నీరు చిందువాట
నేడ్చి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
‘ఎచటి కేగుచు నుంటివి, యేను వత్తు’
ననుచు నుగున నాచెంత కరుగుదెంచి
చిట్టిచేరుల నాకాలు చుట్టి పెనఁచి
ఎలమి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
‘వెంకిన్నీయ నుంచితీ వెన్న బువ్వ
పసిడిదొన్నియఁ బోసితి పాలు పెరుగు,
ఆరగించర జాబిల్లి’ యనుచు పాడి
ఎలమి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
‘బౌర! అబ్బాయితలమీఁద గోరువంక
చెప్పకము చెప్పకము నీవు చిట్టిపాన!
చెప్పితే నీదుకన్నులు చెడు’ నటంచు
ఎలమి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?
బువ్వ బోలుకఁగ ‘బువ్వలకుప్ప’ లాడి
మోక మారఁగ ‘దాగుడుమూత’ లాడి
వేడుకలు మీఱ ‘గుడ్డెనగూడు’ లాడి
ఎలమి నన్నలరించువా రెవ్వరింక?

